

**به ناوی خوای به خشنده و میهربان
په رله مانی کوردستان - عیراق
به ناوی گه له وه**

پشت به حوکمی بر گه (1) ی مادده (56) له یاسای ژماره (1) ی سالی 1992 ی هموار کراو و له سه ر داوای ئه نجومه نی وه زیرانی هه ریمی کوردستان - عیراق، په رله مانی کوردستان - عیراق له دانیشتی ژماره (14) ی رۆژی 2009/5/18 یدا ئه م یاسایه ی دهر چوواند:

**یاسای ژماره (6) ی سالی 2009
یاسای ومزاره تی ناوخوی هه ریمی کوردستان - عیراق**

مادده ی یه که م:

مه به ست له م زاراوانه ی خواره وه، مانا کانی به رامبه ریانه بو مه به ستی ئه م یاسایه یه که م: هه ریم: هه ریمی کوردستان - عیراق.
دووهم: وه زاره ت: وه زاره تی ناوخوی هه ریمی کوردستان.
سییه م: وه زیر: وه زیری ناوخوی هه ریم.
چواره م: بریکاری وه زاره ت: بریکاری وه زاره تی ناخۆ.
پینجه م: یه که ی کارگیریی: (پاریژگا - قهزا - ناحیه).
شه شه م: هیزه کانی ئاسایشی ناوخۆ: (پولیس - هاتوچۆ - گهشت و ولاتنامه - بهرگری شارستانی).

ئامانج و نه رکه کانی ومزاره ت

مادده ی دووهم:

وه زاره ت به دپه یانی ئه م ئامانج و نه رکه کانه ی خواره وه ده گرینه ئه ستۆ: -
یه که م: جیه جی کردنی سیاسه تی گشتی حکومه تی هه ریم و پاریزگاری یه کگرتنی و پاراستنی ئاسایشی ناوخوی.
دووهم: کارکردن له پیناوی سه پاندنی پرنسیپی سهروه ریی یاسا و پاریزگاری کردن له سیسته می گشتی و پاراستنی سامانی گشتی و تایبه تی.

سییه م: کار کردن له پیناوی پاراستن و زامن کردنی دهستانه نازادیه دیمو کراتیه کان و مافه کانی مروؤ و بهر جهسته کردنی روؤلی دوز گا کانی کومه لگای شارستانی له هه ری مدا.

چوارهم: کار کردن له پیناوی ریگه گرتن له روودانی تاوان و توندوتیژی له دژی ئافرهت و بهر هنگار بوونه وهی، به مه بهستی به دیهینانی ئاسایش و سه قامگیری و سه لامه تی گشتیی.

پینجه م: هاو کاری و هه ماهه نگی کرن له گه ل و هه زارهت و دوز گا گشتیه تاییه تمه نده کانداه له باره ی ئه و کارو ئه ر که کانه ی که په یوه ندیان به پاراستنی ئاسایش و پاریزگاری کردنی سیسته می گشتی و هه ماهه نگی کردن له گه ل و هه زارهتی ناوخی فیدرالی یان هه ر ریگه خراویکی عیراقی یا خود نیوده ولته تی له چوارچیوه ی تاییه تمه ندیه کانی وزه اره تدا هه یه.

شه شه م: بلا و کردنه وهی هوشیاری روؤشگیری و ئاسایشی و دروست کردنی کهش و هه وایه کی ته نایی له نیوان هیزه کانی ئاسایشی ناوخی و تویره هه مه جو ره کانی کومه لگای شارستانی و تاکه کان بو ئاراسته کردنیان به هاو کاری و هه ماهه نگی کردن له پیناوی پاراستنی بهرزه وه ندیی گشتی هاو به شدا.

حه وته م: چاودیری کردنی ئاواره و کوچ پینکراوه کان و په نابهران و کوشش کردن له پیناوی چاک کردنی بارود وخیان و پیشکesh کردنی چاره سه ر و فراهه مکردنی خزمه تگوزاری و هه ماهه نگی کردن له گه ل و هه زارهت و لایه نه په یوه ندیده ره کان له باره یانه وه.

پیکهاته کانی وه زارهت

مادده ی سییه م:

وه زارهت له مانه ی خواره وه پیکدی:

یه که م: وه زیر: سه روکی بالای وه زارهته و بهرپرسه له جیه جی کردنی سیاسه ته کانی و سه ره رشتی جیه جی کردنی یاسا و پیره وه کان و ده رچوواندنی رینمایی و فهران و به یان نامه کان له چوارچیوه ی ئه رکی کاره کانی وه زارهت و پیکهاته کانی و هه موو کاروباره دارایی و کارگیری و سه ربازی و ریگه خستن و هونه ری و به دوا داچوونیان و ئاراسته کردنیان و هه ماهه نگی کردن له نیوان دوز گا گشتیه کانداه له چوارچیوه ی سنووری ئه م یاسیه و یاسا کار پینکراوه کانی دیکه و بو ی هه یه هه ندیک له دهسته لاته کانی بداته بریکاره کانی وه زارهت و سه روکی یه که کارگیری سه کان و بهرپیره بهر گشتیه کان و سه روکی فهرانگه کان و له بهر ده م ئه نجومه نی وه زیراندا بهرپرسار ده بی، چونکه ئه ندامیکی هاو کاره تییدا.

دوهم: بریکاره کانی و وزارت:

1- بریکاری و وزارت بۆ کاروباری هیزه کانی ئاسایشی ناوخۆ.

2- بریکاری و وزارت بۆ کارگیریی گشتی.

سهرپهرشتی هیزه کانی ئاسایشی ناوخۆ و فهرانگه کانی کاروباری گشتی و یه که کارگیریه کان و کارگیریه خو جیه کان ده کهن و نهو ئهرك و دهسته لاتانهی که و وزیر پیمان ده سپیری هه لده سوورین به مهرجی ده بی خواهن شاره زایی ولیهاتوویی بن و به لای که می خواهنی بروانامه ی به رای زانکو بن.

سیهم: نووسینگه ی وزیر: فهرانبه ریک به ریوه ی ده بات به ناویشانی به ریوه بهر یا خود ئه فسهریک که پایه که ی له نه قیب که متر نه بی و خواهنی بروانامه ی به رای زانکو بیت و چهند فهرانبه رو کارمه ندیک یارمه تی ده دن.

چوارهم: نووسینگه کانی هردوو بریکاره کانی و وزارت: ههر بریکاریکی و وزارت نووسینگه ی تاییه تی خو ی هه یه و فهرانبه ریک سهرۆ کایه تی ده کات یا خود ئه فسهریک به ناویشانی به ریوه بهر و چهند فهرانبه ر و کارمه ندیک یارمه تی ده دن.

پنجهم: راویژ کاران: راویژ کاری و وزیر به پله ی تاییه تی ده بی و ده بیت خواهنی بروانامه ی به رای زانکو بیت له بواری پسپوریه که ی و به لانی که له (15) سال خزمه تی به کرده نی هه بیت و خواهی شاره زایی و لیهاتوویی بی و له و مه سه لانه ی که و وزیر بۆی ده نیری مه شوهره ت پیشکesh ده کات و دامه زرانندی به پیشنیازی و وزیر ده بی و به مهرجیک نابی ژماره یان له چوار زیاتر بن.

شه شهم: پاریز گارانی ههریم:

پاریز گار: فهرانبه ری یه که می جیه جی کردنه له پاریز گاو به و وزارت هه وه ده لکی و پیویسته نه و یاساو پیره وو رینمای و فهرانانه جیه جی بکات که له و وزیره کانه وه ده ده چی و سه باره ت به ماف و خزمه تی و هزیفیش به پله ی تاییه تی (بریکاری و وزارت) ده بی.

هه وته م: ئه نجومه نی و وزارت:

1- له دیوانی و وزارت ئه نجومه نیک پیکدی پیی ده گوتری (ئه نجومه نی و وزارت) و له مانه پیک دیت:

ا- و وزیر: سهرۆ کی ئه نجومه ن.

ب- بریکارانی و وزارت: ئه ندامن.

ج- پاریز گاران: ئه ندامن.

د- به ریوه گشتیه کان: ئه ندامن.

ه- راویژ کاران: ئه ندامن.

2- نهجومهن ليكولتينهوه و گفتوگودهكات و بپرورا دهردهبرپيت له ههموو نهوانهه كه وهزير بوي دهنيړي.

3- وهزير بوي ههيه بانگهپشتي ههر كهسيك له كارمندانې وهزارهت يان وهزارهتهكاني تر بكات لهوانهه پسروري و شارهزايان ههيه بو نهوهي له دانيشتنه كه ناماده بن ياخود به پي پويست.

4- نهجومهن كو بوونهوهكاني خوي ههر سي مانگ جاريك دهبهستي يان له سهر بانگهپشتي وهزير و بهسهروكايهتي نهو و لهكاتي نامادهنهبووني، بريكاري وهزارهت له سهروكايهتي كردني دانيشته كه جيي ده گريتهوه كه وهزير راي دهسپري.

5- بريارهكاني نهجومهن له روژي دهرچورنيانهوه بهركارن.

ههشتم: بهرپوهبهرايهتي گشتي ديوان: فرمانبهريك بهرپوهي دهبات به پلهي بهرپوهبهري گشتي كه خاوهن پروانامهه بهرايي زانكو بيت و خاوهن شارهزايي و ليها تووي بي و نهمانهه پيودهلكي:

1- بهرپوهبهرايهتي كارگيري.

2- بهرپوهبهرايهتي خويهتي.

3- بهرپوهبهرايهتي ژميرياري.

4- بهرپوهبهرايهتي پلان وبه دواچوون.

5- بهرپوهبهرايهتي ميره و ناليات.

6- بهرپوهبهرايهتي راگهياندين و پهيوهندييهكان.

7- بهرپوهبهرايهتي ورديني و چاوديري.

8- بهرپوهبهرايهتي ته كنولوجيهاي زانباريهكان (بانكي زانباري).

نويه: بهرپوهبهرايهتي گشتي ناخو:

فرمانبهريك به پلهي بهرپوهبهري گشتي بهرپوهي دهبات كه پروانامهه بهرايي زانكو ههبي ياخود نهفسهريك بيت له هيزهكاني ناسايشي ناخو پايهكهه له عهقيد كه متر نهبي و پروانامهه بهرايي زانكوي ههبي و خاوهن شارهزايي و ليها تووي بي و نهو بهرپوهبهرايهتيانهه پيوه دهلكي:

1- بهرپوهبهرايهتي به دواچووني توندوتيزي دژي نافرته.

2- بهرپوهبهرايهتي كوملهو ريكخراو و حربهكان.

3- بهرپوهبهرايهتي كاروباري نهيني و پهيوهندييه تايهتبهكان.

4- بهرپوهبهرايهتي ناراسته كردن و رابهري كردني مهعنهوي.

5- بهرپوهبهرايهتي به دواچووني تاوانه ريكخراوهكان.

6- بهرپوه بهرايه تې مه شق و شيانندن و ليكولينه وه و ليتوژينه وه كان.

7- بهرپوه بهرايه تې هاما ههنگي و پهيوه ندييه ههريميه كان.

دهيم: بهرپوه بهرايه تې گشتي کارگيري خو جيه تې:

فهرمانبهريك به پله ي بهرپوه بهري گشتي بهرپوه ي دهبات كه خاوه ن پروانامه ي بهرايې زانكو بيت و شاهزايي و ليها تووي هه بي و نه مانه ي خواره وه ي پيوه دهلكي:

1- بهرپوه بهرايه تې كارگيري وخويه تې.

2- بهرپوه بهرايه تې ژمي ياري.

3- بهرپوه بهرايه تې مولكه كان.

4- بهرپوه بهرايه تې وردبيني و چاوديري.

5- بهرپوه بهرايه تې نه اندازه ي پروژه و ديزينه كان.

6- بهرپوه بهرايه تې پلان و به دوا د اچوون.

7- بهرپوه بهرايه تيه كاني خو جيه تې له پاريزگانې هه ريمدا.

يازدهم: بهرپوه بهرايه تې گشتي بهرنگار بوونه وه ي توندوتيزي دزي نافرته:

فهرمانبهريك به پله ي بهرپوه بهري گشتي بهرپوه ي دهبات كه پروانامه ي بهرايې زانكو ي هه بي و خاوه ن شاهزايي و ليها تووي بي.

دوازدهم: دهسته ي پشكيني كارگيري:

فهرمانبهريك له پله ي بهرپوه بهري گشتي بهرپوه ي دهبات كه خاوه ن شاهزايي و پسيوري بي و پروانامه ي بهرايې زانكو هه بي، ژماره يه كه له پشكينه ران يارمه تې ده دن و دهسته تايبه تمه نده به پشكيني يه كه كارگيري ه كان و فهرمانگه و بهرپوه بهرايه تيه گشتيه كان و نه و به شانهي سهر به و هزاره تن جگه له فهرمانگه كاني هي زي ناسايشي ناوخو.

سيزدهم: مهلبه ندي په رهيديني كارگيري:

كاديري كارگيري و سه رو كي يه كه كارگيري ه كان ناماده ده كات و ناستي كار كردنيان و توانا زانستي و كارگيري و ري كخستن و هونه ريه كانيان بهرز ده كاته وه و كاروباري مهلبه ند به پيره ويك ري كده خات.

چواردهم: بهرپوه بهرايه تې كاروباري هيژه كاني ناسايشي ناوخو:

نه فسه ريكي پوليس بهرپوه ي دهبات كه پايه ي له رائيد كه متر نه بي و خاوه ن شاهزايي و ليها تووي بي له بواري كاري له هيژه كاني ناسايشي ناوخو و له باره گاهه ي و هزاره تدا ده بي و نه ركه كاني له هه ماههنگي كردن له

نیوان بهرپوه بهرایه تیه گشتیه کانی هیزی ئاسایشی ناو خو و فه مانگه کانی سهر به بریکاری وهزارهت بو کاروباری هیزه کانی ئاسایشی ناو خو دیاری ده کرین.

پازدهم: فه مانگه یاسایی:

فه مانبه ریک سهر و کایه تی ده کات به پله ی بهرپوه بهر یان نه فسه ریک که بروانامه ی بهرایی زانکو ی له یاسادا هه بی و شاره زایی و لیها تووی به لای کهم (ده) سال له بواری پسپوریه که ی هه بی و به وهزیره وه ده لکی.

شازدهم: بهرپوه بهرایه تی گشتی پولیس:

1- بهرپوه بهر یکی گشتی خاوه ن شاره زایی و پسپوری له کاره که ی خو ی بهرپوه ی ده بات که بروانامه ی بهرایی زانکو ی هه بی و له نه فسه ره کانی هیزی ئاسایشی ناو خو بیت و پایه که ی له عمید که متر نه بی و دوو یاریده در یارمه تی ده دن که پایه یان له رائید که متر نه بی و پاراستنی سیسته می گشتی ده گریته نه ستو له گه ل پیاده کردنی سهر وهری یاسا و ههر چی په یوه ن دیدار بی به کاروباری پولیس و، باره گای گشتی بهرپوه بهرایه تی گشتی پولیس له مانه ی پیکدی:

أ- بهرپوه بهرایه تی تاوان و جو جول.

ب- بهرپوه بهرایه تی کار گپری.

ج- بهرپوه بهرایه تی فه مانگه ی یاسایی.

د- بهرپوه بهرایه تی ژمیریاری.

ه- بهرپوه بهرایه تی وردیینی و چاودیری.

و- بهرپوه بهرایه تی ئامار.

ز- بهرپوه بهرایه تی پلان و به دوا داچوون.

ح- بهرپوه بهرایه تی مه شق و شیانندن.

ط- بهرپوه بهرایه تی به دوا داچوونی توندوتیژی دژی ئافرهت.

2- ههروه ها نه م بهرپوه بهرایه تیانه شی پیوه ده لکی:

أ- بهرپوه بهرایه تیبه کانی پولیسی پاریز گاکان.

ب- بهرپوه بهرایه تیبه کانی بهرگری شارستانی له پاریز گاکاندا.

ج- بهرپوه بهرایه تی پولیسی کاره بای ههریم.

د- بهرپوه بهرایه تی پولیسی پاراستنی دارستانه کان وژینگه له ههریمدا.

ه- بهرپوه بهرایه تی پاراستنی دهز گاکانی نهوت.

و- بهرپوه بهرایه تی ساغکردنه وه ی به لگه کانی تاوان له ههریمدا.

ز- بهرپوه بهرايه تي موخا بهر هی پو لیس .

ح- بهرپوه بهرايه تیه کانی بهرگری شارستانی له فرۆکه خانه کان .

ط- بهرپوه بهرايه تي پو لیس چالاکیه شارستانی له هر یمدا .

حه فدهم: بهرپوه بهرايه تي گه شت و ولاتنامه ی گشتی:

1- نه فسه ریک به پله ی بهرپوه بهر هی گشتی له نه فسه ره کانی هیزه کانی ئاسایشی ناو خو بهرپوه ی دهبات که پایه که ی له عه مید که متر نه بی و پروانامه ی بهرایی زانکوی هه بی و خاوه نی شاره زایی و پسپوری بی له بهر هی باری کاره که ی و دوو یاریده دهر یارمه تی ددهن که پایه که یان له رائید که متر نه بی و هه موو کاروباریکی په یوه ست به ره گه زنامه و باری شارستانی و نشینگه و پاسپورت له سنووری یاسا جیه جی کراوه کان داده گریتنه نه ستو و باره گای گشتی له مانه پیکدی:

أ- بهرپوه بهرايه تي کاروباری ره گه زنامه .

ب- بهرپوه بهرايه تي کاروباری پاسپورته کان .

ج- بهرپوه بهرايه تي کاروباری نشینگه .

د- بهرپوه بهرايه تي باری شارستانی .

ه- بهرپوه بهرايه تي فه مانگه ی یاسایی .

و- بهرپوه بهرايه تي کارگیریی و خو یه تی .

ز- بهرپوه بهرايه تي ژمیریاری .

ح- بهرپوه بهرايه تي وردیینی و چاودیری .

ط- بهرپوه بهرايه تي ئامار .

2- نه مانه شی پیوه ده لکی:

أ- بهرپوه بهرايه تیه کانی ره گه زنامه و باری شارستانی له پاریز گاگاندا .

ب- بهرپوه بهرايه تیه کانی پاسپورت له پاریز گاگاندا .

ج- بهرپوه بهرايه تیه کانی نشینگه له پاریز گاگاندا .

هه ژدهم: بهرپوه بهرايه تي گشتی هاتو وچو:

1- نه فسه ریک به پله ی بهرپوه بهر هی گشتی له نه فسه ره کانی هیزه کانی ئاسایشی ناو خو بهرپوه ی دهبات که پروانامه ی بهرایی زانکوی هه بی و خاوه ن شاره زایی و پسپوری بیت له باری کاره که ی و پایه که ی له عه مید که متر نه بی و دوو یاریده دهر یارمه تی ددهن که پایه که یان له رائید که متر نه بی و پیاده کردنی یاسا و

پېرھو و رېنماييه کاني هاتوچۆ ده گريته نهستۆ و جوولانهوهی رۆيشتن و نهندازهی هاتوچۆ رېکدهخات و له مانه پيکدی:

أ- بهرپوه بهرايه تي کاروباری هونه ریی.

ب- بهرپوه بهرايه تي نهندازهی هاتوچۆ.

ج- بهرپوه بهرايه تي کارگيریی خويه تي.

د- بهرپوه بهرايه تي فه مانگهی ياسایی.

ه- بهرپوه بهرايه تي ژمي رياریی.

و- بهرپوه بهرايه تي وردبينی و چاوديری.

ز- بهرپوه بهرايه تي پلان دانان و بهدواداچوون و نامار.

ح- بهرپوه بهرايه تي ميره و ناليات و موخابه ره.

2- بهرپوه بهرايه تيه کاني هاتوچۆی پاريز گاکاني پيوه ده لکی.

نۆزدهم: دهستهی پشکيني هيزه کاني ناسايشی ناوخۆ:

نهفسه ریک به پلهی بهرپوه بهری گشتی بهرپوهی ده بات که پایه کهی له عهמיד کهمتر نه بی و خاوه ن شاره زایی و پسپۆری بی له بواری کاره کهیدا و خاوه نی پروانامهی بهرایی زانکۆ بی و ژماره یه که له پشکينه ران له گه وره نهفسه رانی هيزه کاني ناسايشی ناوخۆ یاریدهی ده دن و تايه تمه ند ده بی به پشکيني هه موو بهرپوه بهرايه تيه گشتيه کاني هيزه کاني ناسايشی ناوخۆ و فه مانگه سه ربازييه کاني ديکه که به وهزاره ته وه لکا ون.

بيسته م: دادگا هه ميشه ييه کاني هيزه کاني ناسايشی ناوخۆ:

به فه رمانی وه زیر دادگايه که له سه رۆکی دادگا پيک دی که پایه کهی له عهמיד کهمتر نه بی و به لانی کهم ده سال شاره زایی هه بی و دوو نه ندانی بنه ره تيش که پایه کهیان له عه قید کهمتر نه بی و نه ندانی یه ده گيش به هه مان پایه و داوا کاریکی گشتيش که پایه کهی له نه قيب کهمتر نه بی و مه رجه هه ر هه موویان له نهفسه رانی هيزی ناسايشی ناوخۆ و خاوه ن پروانامهی بهرایی زانکۆ له ياسا بن و، پسپۆرايه تي نه م دادگايه ش بينی هه موو نه و تاوانانه يه که ده درينه پال نهفسه رو کارمه ندانی هيزه کاني ناسايشی ناوخۆ و ياسا سزاييه کان و نسولتی تايه ت به هيزه کاني ناسايشی ناوخۆ و ياسا سزاييه کاني ديکه و نسولتی دادگا سزاييه کانيان ده ره ق جيیه جي ده کری و برپاره کانيشی ده که ونه بهر چاوديری و وردبينی دادگای پيداچوونه وهی (تميز) هه ريمي کوردستان - عيراق و ده رماله ی دادوه رانيش بو سه رۆک و نه ندانی دادگا و ده رماله ی داواکارانی گشتيش بو داواکاری گشتی خه رج ده کری.

بیست و یه کهم: نووسینگهی کۆچ کردن و کۆچ پینکراوان:

راسته و خو به وهزیره وه دهلکی و بهرپوه بهرایه تیه کانی کۆچ کردن و کۆچ پینکراوه کان له پارێزگا کانی ههریمیان پیوه دهلکی.

بیست و دووهم: کۆلیجی پۆلیس:

(عه میدی کۆلیج) بهرپوهی دهبات که به پلهی بهرپوه بهری گشتی بی و راسته و خو به وهزیره وه دهلکی، به مهرجی ئهفسهری پۆلیس بی و پایه کهی له عهقید کهمتر نه بی و کاروباره کانی به پیره و یکی تاییهت ریکده خرین.

ماددهی چوارهم:

یه کهم: ئهرك و تاییهتمه ندیه کانی پینکها ته کانی وهزارهت به پیره وه دهسنیشان ده کرین.

دووهم: وهزیر بۆی ههیه بهرپوه بهرایه تی یا بهش یا بنکه یان هۆبه له کاتی پیویست له نۆژهن دابنی یا لیک بدات یا خود لیکیان بترازی پی یان به یه کیان بهسهیته وه.

ماددهی پینجهم:

وهزیر بۆی ههیه رینمایی پیویست بۆ ئاسانکاریی جیهه جی کردنی حوکمه کانی ئه م یاسایه ده ربچوینی.

ماددهی شه شه م:

یاسای وهزارهتی ناو خو ی ههریمی کوردستان ژماره (9) ی سالی 1993 وهه موار کردنه کانی و یاسای ژماره (9) ی سالی 2000 هه لده وه شهینه وه.

ماددهی چه وته م:

کار به ههچ ده قیک نا کری گهر له گه ل حوکمه کانی ئه م یاسایه نا کۆک بی.

ماددهی هه شه ته م:

پیویسته ئه نجومه نی وهزیران و لایه نه په یوه ندیداره کان حوکمه کانی ئه م یاسایه جیهه جی بکه ن.

ماددهی نۆیه م:

ئه م یاسایه له رۆژی بلا و کردنه وهی له رۆژنامه ی فه رمی (وه قاییعی کوردستان) جیهه جی ده کری.

عدنان موفتی

سه رۆکی په رله مانی کوردستان - عیراق

تیبینی / ئه م یاسایه به بریاری ژماره (6) ی سالی 2009 له لایه ن سه رۆکی ههریمی کوردستانه وه ده ربچوینرا

